

ערכי יסוד של הדמוקרטיה – חירות ושוויון, הרעיון

הדמוקרטי

הרעיון הדמוקרטי - משטר דמוקרטי הוא משטר המתבסס על מספר ערכים ועקרונות. מידת הדמוקרטיה והשוני בין מדינות שונות באופי הדמוקרטיה שלהם תלוי בהדגשה של ערכים והעקרונות שכל מדינה בוחרת להדגיש.

• ערכי הדמוקרטיה הם: מרכזיותו של האדם, חירות ושוויון.

1. מרכזיותו של האדם – הדמוקרטיה כצורת ממשל היא תוצאה של התפתחויות חברתיות, פוליטיות וכלכליות שהחלו בעקבות תנועת השכלה במהלך המאה ה-17. התפיסה הבסיסית החדשה מיקמה את האדם במרכז העולם, ובתור שכזה יש לאדם "זכויות טבעיות": חיים, חירות, שוויון וקניין. נוסף לכך האדם הוא יצור תבוני, זאת אומרת, כיצור רציונאלי האדם מסוגל להבין ולהתמודד עם סביבתו, ובתור שכזה האדם מסוגל ורשאי לקבוע לעצמו סדרי עדיפויות, סדרי חיים וסדרי ממשל מתוך נקודת מבט תבונית ומוסרית.
 2. חירות ושוויון – הם שני ערכי יסוד במשטר דמוקרטי ובין שני ערכים אלו ישנו מתח קבוע. מתח זה נתון לפרשנות מגוונת במדינות שונות, ולכן ישנו שוני בין מדינות לגבי מידת הדגש של כל אחד מערכים אלו. ככל שמדינה מדגישה את אחד הערכים כך מדינה זו ממוקמת במקום אחר על הרצף של סוגי הדמוקרטיה – ממדינה ליברלית עד למדינה סוציאל-דמוקרטיה. מדינה המדגישה יותר את ערך השוויון על פני ערך החירות היא מדינה יותר סוציאל דמוקרטיה, ומדינה המדגישה יותר את ערך החירות היא מדינה יותר דמוקרטיה ליברלית.
- לדמוקרטיה יש שני מובנים, הראשון מתייחס לצורת הממשל, והשני מתייחס לדמוקרטיה כערך.

הדמוקרטיה כצורת ממשל, זו דמוקרטיה המדגישה את הניהול הפורמלי. מהם הכללים לקבל החלטות, מהם הדרכים לבצע פעולות, כיצד מחוקקים חוקים, היכן ובאיזה גופים מתקבלות ההחלטות ובאיזה גופים מתבצעת המדיניות. איזה גופים אחראים על מה. העם הוא הקובע, הדמוקרטיה היא ממשל המקבל את סמכותו מידי העם. דמוקרטיה כצורת ממשל מדגישה את העקרונות הפורמליים, כמו עקרון הכרעת הרוב, הגבלת השלטון וכיוב'.

הדמוקרטיה כערך, זו דמוקרטיה המדגישה את מערכת הכללים והחוקים הרואים את האדם במרכז, זאת אומרת המדינה הדמוקרטיה היא מסגרת המיועדת להעניק לאדם את מירב האפשרויות לבטא ולממש את יכולותיו ושאיפותיו. השקפה המתבססת על התפתחות עקרונות ההשכלה והליברליות, לאדם יש זכויות חירות שוויון הוא יצור תבוני היודע לקבל החלטות באופן עצמאי וריבוני. גישה זו של הדמוקרטיה תדגיש את עקרון הפלורליזם, את עקרון זכויות האדם והאזרח ועוד.

האמנה החברתית, כדי שהאדם יבטא את שאיפותיו ואת יכולותיו יש לאפשר לו מסגרת של חוקים וכללי התנהגות. התבססות מסגרת זו היא למעשה התפתחות של אמנה (ברית) חברתית. מכיוון שהחברה כוללת פרטים רבים, ויש צורך להעניק לכל הפרטים את מקסימום הזכויות והאפשרויות התפתחה ועוצבה הסכמה חברתית הקוראת להקמת חברה, מדינה שתכלול את כל הפרטים המרכיבים אותה מתוך הסכמה ובחירה חופשית. מקובל לראות באדם שבחר להישאר ולהשתייך לחברה כמי שקיבל עליו את "כללי המשחק" – האמנה החברתית. האמנה החברתית

היא למעשה כללי התנהגות של האזרחים בינם לבין עצמם ובינם לבין המדינה, כללים אלו קובעים את האופי של המשטר ואת הזכויות והחובות של האנשים ושל השלטון.